

Neoficialus vertimas

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

TREČIASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Kęstučio JURŠOS
pareiškimo Nr. 50032/99
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Trečiasis skyrius), 2001 m. sausio 16 dieną posėdžiaujant kolegijai, sudaryta iš:

pirmininko J.-P. COSTA,
teisėjų W. FUHRMANN,
L. LOUCAIDES,
P. KŪRIO,
K. JUNGWIERT,
H. S. GREVE,
M. UGREKHELIDZE

ir skyriaus kanclerės S. DOLLÉ,

atsižvelgdamas į minėtą pareiškimą, pateiktą 1999 m. gegužės 26 dieną ir įregistruotą 1999 m. liepos 29 dieną;

atsižvelgdamas į atsakovės Vyriausybės pateiktą nuomonę ir į pareiškėjo kaip atsakymą pateiktą nuomonę,

po svarstymo nusprendė:

FAKTAI

Pareiškėjas buvo Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1962 m. 2000 m. rugsėjo 2 dieną jis mirė. 2000 m. spalio 18 dienos laišku jo žmona pareiškė norą tęsti bylą vietoj jo.

A. Bylos aplinkybės

Bylos faktai, pateikti šalių, gali būti apibendrinti, kaip išdėstyta toliau.

Pareiškėjas, verslininkas ir profesionalus sportininkas, buvo įtartas priklausęs Kauno nusikalstamam susivienijimui. Policija kreipėsi į teismą, prašydama jam skirti teismo įpareigojimus

pagal Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą (žr. “Bylai reikšmingų vidaus teisės nuostatų” dalį). 1999 m. vasario 17 dieną Kauno miesto apylinkės teismas paskyrė pareiškėjui teismo įpareigojimus, be kita ko, nustatydamas, kad yra pakankamo pagrindo manyti, jog jis gali priklausyti nusikalstamam susivienijimui. Teismas nenurodė konkrečių faktų, paremiančių šį įtarimą, o tik darė nuorodą į “policijos pateiktą medžiagą”. Apylinkės teismas paskyrė pareiškėjui tris prevencines poveikio priemones – teismo įpareigojimus šešių mėnesių laikotarpiui, būtent reikalavimą gyventi savo nuolatinėje gyvenamojoje vietoje, draudimą lankytis tam tikruose penkiuose Kauno baruose ir reikalavimą informuoti policiją apie visus savo sandorius, kurių vertė didesnė kaip 2000 litų.

Policijos įstaiga padavė skundą dėl šios nutarties, teigdama, kad šios priemonės buvo nepakankamos. 1999 m. vasario 26 dieną Kauno apygardos teismas, dalyvaujant pareiškėjui ir jo gynėjui, išnagrinėjo šį skundą. Teismas šešių mėnesių laikotarpiui paskyrė dvi papildomas prevencines poveikio priemones – teismo įpareigojimus, būtent reikalavimą pareiškėjui grįžti į savo namus iki 22 val. ir neišeiti iš jų prieš 6 val. bei draudimą vairuoti motorinę transporto priemonę. Vėl nebuvo nurodyti jokie konkretūs faktai, patvirtinantys, kad pareiškėjas priklausė nusikalstamam susivienijimui ar kad jis galėjo būti įsitraukęs į kitokią nelegalią veiklą Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo prasme.

Policijai leidus, 1999 m. rugpjūčio mėnesį pareiškėjas buvo ambulatoriškai gydomas Baltijos jūros pakrantėje esančiame Palangos kurorte. 1999 m. rugpjūčio 2 dieną Palangos miesto apylinkės teismas, remdamasis 1999 m. vasario 26 dienos sprendimu, paskyrė pareiškėjui 3000 litų administracinę baudą už tai, kad jis nesilaikė reikalavimo nakties metu būti tam tikroje Palangos vietoje. Pareiškėjui pateikus skundą, 1999 m. spalio 5 dieną Klaipėdos apygardos administracinis teismas panaikino tą sprendimą. Apygardos teismas nusprendė, kad 1999 m. vasario 26 dieną nustatytas reikalavimas nakties metu būti namie buvo siejamas su pareiškėjo nuolatinė gyvenamąja vieta Kaune ir kad jis nebuvo įpareigotas dėl jokios konkrečios vietos Palangoje. Apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad 1999 m. rugpjūčio 2 dieną paskirta nuobauda buvo neteisėta, kadangi pareiškėjui vykti į Palangą leido policija.

2000 m. rugsėjo 2 dieną pareiškėjas buvo nušautas Kaune.

Pareiškėjas buvo vedęs ir turėjo tris nepilnamečius vaikus. Jo žmona ir vaikai yra Latvijos piliečiai ir gyvena Jūrmaloje, Latvijoje.

B. Bylai reikšmingos vidaus teisės nuostatos ir praktika

Bylai reikšmingos Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo (1997 m.) nuostatos:

Pagal 1 straipsnį, Įstatymo paskirtis yra prevencinių poveikio priemonių taikymas asmenims, kurie gali varžyti kitų žmonių teises ir laisves, sudaryti socialines ir ekonomines prielaidas organizuotam nusikalstamumui atsirasti ir plėtotis, taip pat kelti grėsmę visuomenės saugumui.

4 straipsnis leidžia taikyti prevencines poveikio priemones asmeniui, apie kurį yra pakankamo pagrindo manyti, kad jis gali būti įsitraukęs į nusikalstamą susivienijimą, teikia tokiam susivienijimui finansinę arba materialinę paramą ar reikšmingą informaciją arba kad jis ateityje gali padaryti banditizmą, šantažą, finansinius ar kitokius sunkius nusikaltimus.

3 straipsnis numato, kad teismo įpareigojimais asmeniui, skiriami teismo sprendimu, yra viena iš prevencinių poveikio priemonių, kurias leidžia šis Įstatymas.

Pagal 13 straipsnio 4 dalį, policijos pareigūnas privalo kreiptis į teismą, kad šis paskirtų asmeniui teismo įpareigojimus. Teismas sprendžia, ar patenkinti tokį prašymą. Asmens prašymu, policija gali leisti nukrypti nuo taip paskirtų priemonių.

13 straipsnio 5 dalis leidžia teismui neatskleisti policijos pateiktos medžiagos, kuria motyvuojamas teikimas paskirti teismo įpareigojimus, duomenų.

Pagal 13 straipsnio 8 dalį, asmuo, kuriam paskirti teismo įpareigojimai, jo advokatas arba policija gali apskusti tokį teismo sprendimą. Pagal 13 straipsnio 10 dalį, aukštesniojo teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

14 straipsnis išvardija teismo įpareigojimų rūšis, tarp jų ir tas, kurios buvo pritaikytos šioje byloje.

Asmeniui paskirtų teismo įpareigojimų nevykdymas yra laikomas administracinės teisės pažeidimu pagal bendrąsias administracinės teisės nuostatas. Todėl už tokį nevykdymą gali būti paskirta administracinė nuobauda. Ginčas dėl to, ar administracinė nuobauda atitinka teismo sprendimą skirti teismo įpareigojimus, gali būti sprendžiamas atskirame teismo procese pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo nuostatas, susijusias su administracinėmis nuobaudomis.

SKUNDAI

Pareiškėjas skundėsi, kad jam paskirtos prevencinės poveikio priemonės -teismo įpareigojimai pažeidė jo teises, numatytas Konvencijos 7 ir 8 straipsniuose, Konvencijos ketvirtojo protokolo 2 straipsnyje ir Konvencijos septintojo protokolo 5 straipsnyje. Pareiškėjas teigė, kad jam pagal Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą paskirtais teismo įpareigojimais nebuvo siekiama jokių teisėtų tikslų arba, net jei jų buvo siekiama, tai įpareigojimai buvo savavališki ir neproporcingi.

TEISĖ

Remdamasis Konvencijos 7 ir 8 straipsniais, Ketvirtojo protokolo 2 straipsniu ir Septintojo protokolo 5 straipsniu pareiškėjas skundėsi, kad jam paskirtais teismo įpareigojimais buvo pažeista jo teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, judėjimo laisvę, sutuoktinių lygybės principas ir jo teisė nebūti nubaustam pagal retrospektyvius įstatymus.

Remdamasi 1991 m. kovo 19 dienos sprendimu byloje *Cardot v. France* (no. 11069/84, 1991-03-19, Series A no. 200) Vyriausybė teigia, kad pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį Teismas negali nagrinėti pareiškėjo skundų, nes jis neapskundė pirmosios instancijos sprendimo, kuriuo jam buvo paskirti teismo įpareigojimai, pagal Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 13 straipsnio 8 dalį ir todėl neišnaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių. Anot Vyriausybės, atskiras administracinis procesas, kurį pradėjo pareiškėjas siekdamas ginčyti nuobaudos už tai, kad jis nesilaikė reikalavimo nakties metu būti namie, teisėtumą, šiuo požiūriu nebuvo reikšmingas, kadangi tame procese pareiškėjas negalėjo ginčyti nei pagal Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą jam paskirtų teismo įpareigojimų pagrindų, nei teismo sprendimų, kuriais jam buvo paskirti teismo įpareigojimai, teisėtumo.

Pareiškėjas teigė, kad jis išnaudojo visas veiksmingas nacionalines teisinės gynybos priemones. Konkrečiai jis ginčijo teismo įpareigojimų skyrimo jam poreikį 1999 m. vasario 26 dienos posėdyje, kuriame buvo nagrinėjamas policijos skundas. Be to, nebuvo teisinės gynybos priemonių papildomų prevencinio poveikio priemonių, paskirtų apeliacinės instancijos teismo 1999 m. vasario 26 dieną, atžvilgiu. Be to, nė vienas valstybės vidaus teismas tinkamai nereagavo į jo skundus pagal Konvenciją.

Teismas pirmiausia pažymi pareiškėjo mirties faktą ir jo [pareiškėjo] našlės pageidavimą tęsti jo pradėtą procesą pagal Konvenciją. Todėl iškyla klausimas, ar ji turi teisėtą interesą tęsti bylą vietoj jo (žr., *inter alia*, *Jėčius v. Lithuania*, no. 34578/97, 2000-07-31, §§ 39-41). Tačiau Teismas nemano esant reikalinga atsakyti į šį klausimą, nes byla bet koku atveju turi būti atmesta dėl šių priežasčių:

Vertindamas pareiškėjo skundus dėl pagal Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą jam paskirtų teismo įpareigojimų, Teismas primena, kad Konvencijos 35 straipsnio 1 dalyje numatyta priemonių išnaudojimo taisyklė reikalauja, kad skundai, kuriuos ketinama pateikti

Teismui (bent iš esmės tokie) būtų pateikti valstybės vidaus teismams, laikantis valstybės vidaus teisėje nustatytų formaliųjų reikalavimų ir terminų. Be to, turi būti pasinaudota visomis procesinėmis priemonėmis, kurios galėtų užkirsti kelią Konvencijos pažeidimui (žr. cituotą sprendimą *Cardot* byloje, § 34).

Teismas pastebi, kad pareiškėjas nepasinaudojo Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 13 straipsnio 8 dalyje numatyta teise apskųsti 1999 m. vasario 17 dienos apylinkės teismo sprendimą, kuriuo jam buvo paskirti teismo įpareigojimai, nors policija ja pasinaudojo. Pareiškėjas dalyvavo 1999 m. vasario 26 dienos posėdyje, kur buvo nagrinėjamas tas skundas ir kur jam buvo paskirtos tam tikros papildomos poveikio priemonės. Apeliacinės instancijos sprendimas buvo galutinis.

Teismas neprivalo svarstyti, ar apeliacinės instancijos posėdžio baigtis būtų buvusi kitokia, jei pareiškėjas būtų padavęs savo skundą. Išlieka tikra tai, kad nepaduodamas skundo pareiškėjas nepasinaudojo visomis prieinamomis procesinėmis priemonėmis, kad užkirstų kelią Konvencijos pažeidimui, atsisakė galimybės efektyviau gintis posėdyje, kuriame buvo nagrinėjamas policijos skundas, ir todėl nesuteikė Lietuvos teismams galimybės, kurią Susitariančiosiems Šalims iš principo numato 35 straipsnio 1 dalis, t. y. užkirsti kelią pažeidimams, kuriais jos kaltinamos, arba juos ištaisyti (žr., *mutatis mutandis, ibid.*, § 36).

Teismas sutinka su Vyriausybe, kad atskiras skundas teismui, kuriuo pareiškėjas ginčijo dėl reikalavimo nakties metu būti namie nesilaikymo jam paskirtą administracinę nuobaudą, buvo nereikšmingas Konvencijos 35 straipsnio 1 dalies prasme, nes pareiškėjas tuo skundu turėjo teisę ginčyti tik tai, ar nuobauda atitiko teismų 1999 m. vasario 17 ir 26 dienos sprendimus, kuriais jam buvo paskirti teismo įpareigojimai. Tačiau ši teisinės gynybos priemonė nesuteikė pareiškėjui teisės ginčyti nei tų sprendimų teisėtumo, nei kvestionuojamų įstatymų, kuriais remiantis jie [sprendimai] buvo priimti.

Iš to seka, kad pareiškėjas neišnaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių jo skundų dėl pagal Organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymą paskirtų teismo įpareigojimų atžvilgiu, kaip reikalauja Konvencijos 35 straipsnio 1 dalis.

Vertindamas pareiškėjo skundus dėl, kaip atrodo, pačios administracinės nuobaudos, Teismas pastebi, kad nagrinėjant skundą ji buvo panaikinta kaip neteisėta. Nėra jokių įrodymų, kad dėl šios nuobaudos pareiškėjas būtų patyręs kokią nors žymią žalą. Todėl šiuo aspektu pareiškėjas negali būti laikomas Konvencijos ar jos protokolų pažeidimo auka Konvencijos 34 straipsnio prasme.

Iš to seka, kad šis pareiškimas turi būti atmestas pagal Konvencijos 34 ir 35 straipsnius.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

SKELBIA ŠĮ PAREIŠKIMĄ NEPRIIMTINU.

S. DOLLÉ
Kanclerė

J.-P.COSTA
Pirmininkas